

10.06.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2023/601  
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.3.2024/227  
Karar Numarası : 2024/309  
Başvuran : Y. T.  
Başvuran Vekili : -  
Adres : -  
Muhatap Kurum/Kişi : Zile M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu  
Muhatap Adres : -

**I. BAŞVURUNUN KONUSU**

1. Başvuru, Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik (Ödül Yönetmeliği) kapsamında verilecek ödüller konusunda dini etkinliklere katılan kişilere imtiyaz tanınmasının din ve inanç temelinde ayrımcılık teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

**II. İNCELEME SÜRECİ**

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. Zile M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) iyi halli olarak bulunduğunu, burada aynı zamanda iki ayrı üniversite okumakta olduğunu,

b. Ailesinin Sivas'ta ikamet etmesi sebebiyle görüşlere sık sık gelemediğini, bu sebeple kendisine verilen açık görüş sürelerinin Ödül Yönetmeliği uyarınca uzatılması için defalarca başvuruda bulunduğunu, ancak talebinin karşılanmadığını,

c. Herhangi bir dini inanca sahip olmadığı için Kurum tarafından düzenlenen dini etkinliklere katılım sağlamadığını, bu nedenle Ödül Yönetmeliği kapsamında verilen ödüllerden yararlandırılmadığı halde hafızlık-hatim kursu gibi dini etkinliklere katılanların söz konusu Yönetmelik'ten yararlandırıldığını, eğitimine devam ettiği de göz önüne alındığında kendisinin de Ödül Yönetmeliği'nden yararlandırılması gerekirken sadece dini etkinliklere katılanların söz konusu Yönetmelik'ten yararlandırılmasının ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Zile M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın konuya ilişkin olarak 4 adet dilekçe yazdığı, bunlardan sadece birinin Ceza İnfaz Kurumuna yönelik olduğu ve değerlendirmeye tabi tutacak şartlar oluşmadığından dilekçe hakkında işlem yapılmadığı, diğer üçünün ise Ceza İnfaz Kurumu aracılığıyla dış kurumlara yazıldığı,

b. Mahpuslara, Ödül Yönetmeliği kapsamında verilecek ödüller için gerekli şartların Ödül Yönetmeliği'nin 8'inci maddesinde belirtildiği,

c. 31/3/2023 tarihli ve 2023/... sayılı, 23/6/2023 tarihli ve 2023/... sayılı Kararlar ile başvurana haftalık kapalı veya açık görüş süresini uzatma ödülü verildiği,

ç. Mevzuatta hükümlü ve tutukluların ödüllendirilmesine ilişkin usul ve esasların 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Ödüllendirme*" başlıklı 51'inci maddesinin birinci fıkrası ve Ödül Yönetmeliği'nin "*Ödüllendirilebilecek tutum ve davranışlar*" başlıklı 5'inci maddesi ile düzenlendiği ve bu düzenlemelere göre ödüllendirme kararlarının; kurumun fiziki yapısı, personel sayısı, mali ve sosyal imkanları ile mevcut doluluk durumu ve hükümlü/tutuklu suç profili gibi hususlar dikkate alınarak ceza infaz kurumları bünyesinde bulunan idare ve gözlem kurulları tarafından alındığı,

d. Mevzuata göre Ödül Yönetmeliği kapsamında verilecek ödüllerin bir hak olmadığı ve hükümlü/tutukluların bunun için bir talepte bulunamayacağı, ödüllerin teşvik esaslı olarak resen veya Ceza İnfaz Kurumunda görev yapan Psiko-sosyal Servis, Eğitim Birimi, Manevi Rehberlik Birimi ve Teknik Servis gibi servislerden ilgili olanların önerisi üzerine idare ve gözlem kurulu tarafından verilebileceği,

e. Kurs ve etkinliklere katılım sağlayacak mahpusların seçiminin, kursa ve etkinliğe katılacak olan kişinin kurum içerisinde hasım olduğu başka bir mahpusun olması durumu, kurum içerisindeki yaşantısı, kurum personelleri ve diğer hükümlü ve tutuklularla olan ilişkileri, güvenlik, asayiş ve disiplin yönünden herhangi bir risk bulunması durumu, kişinin haklarını iyi niyetle kullanması, kurum idaresini gereksiz yere meşgul etmesi gibi hususlar bir bütün olarak değerlendirilerek yapıldığı, katılım sağlayacak mahpusların belirlenmesinin sadece kurul takdirinde olmayıp mahpusların taleplerinin de dikkate alındığı, başvuranın Ceza İnfaz Kurumuna giriş yaptığı tarihten itibaren saça geçici ve kalıcı şekil verme ve boyama teknikleri kursu, mantarcılık kursu ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik, Çocuk Bayramı ve TBMM Açılışı Konferansı'na katılım talebinde bulunduğu ve bahsi geçen kurslar ile konferansa katılımının sağlandığı belirtilmiştir.

#### 4. Muhatap Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden (CTE) alınan yazılı görüşte özetle;

a. Ceza infaz kurumlarında barındırılan tutuklu/hükümlülerin ziyaret gün ve saatlerinin kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak ilgili mevzuat uyarınca kurum idareleri tarafından belirlendiği,

b. Ödül Yönetmeliği'nden faydalanacak kişilerin seçiminin de güvenlik bakımından tehlike yaratmayacak şekilde, kurumun fiziki yapısı, kapasitesi, ziyaretçi sayısı gibi hususlar dikkate alınarak kurum idare ve gözlem kurullarınca alınan kararlar doğrultusunda yapıldığı, ayrıca hükümlü ve tutuklulara ödül verilmesinin bir hak olmayıp resen veya kurumda görev yapan servislerin teklifi üzerine kurum idare ve gözlem kurulu tarafından uygun görülen hükümlü ve tutuklulara verildiği,

c. Diyanet İşleri Başkanlığı ile yapılan Protokol'e ilişkin ise bu Protokol kapsamında ceza infaz kurumu tarafından görevlendirilen bir memur ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilen bir personel ile manevi rehberlik biriminin kurulduğu ve ilgili Protokol'ün 7'nci maddesinde yer alan görev ve yükümlülüklerin yerine getirildiği belirtilmiştir.

#### 5. Başvuran muhatap görüşlerine karşı yazılı görüş sunmamıştır.

### III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kanun önünde eşitlik*" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

*"Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) Devlet organları ve idare makamları*

*bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”*

**7.** Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “*Din ve Vicdan Özgürlüğü*” başlıklı 24'üncü maddesi şöyledir:

*“Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. (...) Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.”*

**8.** 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “*Tanımlar*” başlıklı 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca doğrudan ayrımcılık, “*bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi*” ifade etmektedir.

**9.** Mezkûr Kanun'un “*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

*“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.*

*(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.*

*(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.*

*(4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.”*

**10.** Mezkûr Kanun'un “*Ayrımcılık türleri*” başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan ayrımcılık türleri şöyledir: “*a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.*”

**11.** Mezkûr Kanun'un “*Ayrımcılık yasağının kapsamı*” başlıklı 5'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

*“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.*

*(2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul*

*düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.”*

**12.** Mezkûr Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde, Kurumun, *“ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”* görevini haiz olduğu belirtilmiştir.

**13.** Mezkûr Kanun’un *“İspat yükü”* başlıklı 21’inci maddesi şöyledir:

*“Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”*

#### IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

**14.** 6701 sayılı Kanun’un *“Başvurular”* başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrası, *“Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.”* hükmünü haizdir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında *“İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.”* hükmü yer almaktadır. Başvuranın dilekçesinden 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden din ve inanç temelleri ile bağlantılı olarak ayrımcı muameleye maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Yapılan inceleme neticesinde; başvuranın, ayrımcılık yasağı ihlali oluşturduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesi için muhataba başvurduğu ve bu çerçevede başvurunun esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmiştir.

**15.** Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerin ayrılmaz bir parçası olduğu gibi uluslararası hukukun en üstünde yer alan temel hukuk normu olarak da kabul edilmektedir [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK), B. No: 2019/3404, K. No: 2020/26, 11/2/2020, para. 38]. Ayrımcılık yasağı, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin (MSHS) 2’nci maddesinde: *“Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan yasalar her türlü ayırımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka fikir ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi her bağlamda ayrımcılığa eşit ve etkili korumayı temin edecektir.”* şeklinde yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 14’üncü maddesinde ise: *“Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.”* düzenlemesi yer almaktadır.

**16.** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak şeklinde tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No:36042/97, 11/6/2002, para. 48; AİHM, *Okpisz/Almanya*, B. No: 59140/00, 25/10/2005, para. 33). AİHM’e göre, farklı muamele, nesnel ve makul bir gerekçeye sahip değilse yani meşru bir amaç gütmüyorsa veya muamele kapsamında kullanılan araçlar ile gerçekleştirilmek istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmuyorsa ayrımcı bir nitelik kazanmaktadır (AİHM, *Mazurek/Fransa*, B. No: 34406/97, 1/5/2020, para. 48).

**17.** Anayasa Mahkemesine (AYM) göre, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi Anayasa'da güvence altına alınan hak ve özgürlüklerden yararlanılırken nesnel ve haklı bir neden olmaksızın aynı veya benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelede bulunulmasını yasaklamaktadır. Nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58).

**18.** AİHM ve AYM içtihatlarından anlaşıldığı üzere benzer durumdaki kişilerin maruz kaldıkları muamelede belirlenebilir bir özelliğe dayalı farklılık bulunuyorsa doğrudan ayrımcılıktan söz edilebilmektedir (AİHM, *Carson ve Diğerleri/Birleşik Krallık [BD]*, B. No: 42184/05, 16/3/2010, para. 61). Nitekim 6701 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinin (d) bendinde doğrudan ayrımcılık, *“bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanun'da sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muamele”* şeklinde tanımlanmıştır.

**19.** Somut olayda başvuran 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a dayanılarak çıkarılan Ödül Yönetmeliği kapsamında Ceza İnfaz Kurumunda yapılan ödüllendirmelerin ayrımcı bir şekilde gerçekleştirildiğini, bu kapsamda dini etkinliklere katılan kişilere ödül verilirken bu etkinliklere katılmayan kişilere ödül verilmediğini, kendisi de herhangi bir dine inanmadığı için dini etkinliklere katılmadığını ve bu sebeple ödüllerden yararlanmasının mümkün olmadığını, bu durumun din ve inanç temelinde ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmiştir.

**20.** Din ve inanç, 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde düzenlenen ayrımcılık temelleri arasında sayılmaktadır. Buna göre, bir kişinin hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını din, inanç veya mezhebi nedeniyle engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muamele din, inanç veya mezhep temelinde doğrudan ayrımcılık oluşturmaktadır (TIHEK, *Ayrımcılık Temelleri Serisi No:5 Din, İnanç ve Mezhep Temellerinde Ayrımcılık Rehberi*, s. 7, para. 3). Din temelinde ayrımcılık yasağı MSHS ve AİHS'te ayrımcılık temellerinden birini teşkil etmektedir. Bunun yanı sıra din ve inanç özgürlüğü birçok uluslararası düzenlemede yer almaktadır.

**21.** MSHS'nin 18'inci maddesi şöyledir:

*“1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahip olacaktır. Bu hak, herkesin istediği dine ya da inanca sahip olması ya da bunları benimsemesi özgürlüğünü ve herkesin aleni veya özel olarak bireysel ya da başkaları ile birlikte toplu olarak, kendi din ya da inancını ibadet, icra, bunun icaplarını yerine getirme ya da öğretme bakımından ortaya koyma özgürlüğünü de içerir.*

*2. Hiç kimse, kendi seçtiği bir din ya da inanca sahip olma ya da bunu benimseme özgürlüğünü zedeleyecek bir baskıya maruz bırakılamaz.*

*3. Bir kimsenin kendi dinini veya inançlarını ortaya koyma özgürlüğüne ancak yasalarla belirlenen ve kamu güvenliğini, düzenini, sağlığını, ahlakını ya da başkalarının temel hak ve özgürlüklerini korumak için gerekli kısıtlamalar getirilebilir.”*

**22.** AİHS'in *“Düşünce, Din ve Vicdan Özgürlüğü”* başlıklı 9'uncu maddesi ise şöyledir:

*“1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir; bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, kamuya açık veya kapalı ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.*

*2. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, sadece yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda kamu güvenliğinin, kamu düzeninin, genel sağlık veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli sınırlamalara tabi tutulabilir.”*

**23.** AİHM içtihatlarında, AİHS'in 9'uncu maddesinin bir dine inananları güvence altına aldığı kadar ateistleri, septikleri ve ilgisizleri de güvence altına aldığı ve bu özgürlüğün diğerlerinin yanı sıra dini inançlara sahip olma ya da olmama özgürlüğünü ve bir dini uygulama ya da uygulamama özgürlüğünü de içerdiği belirtilmiştir (AİHM, S.A.S. /Fransa, B. No: 43835/11, 1/7/2014, para. 124). Bu kapsamda, herhangi bir dine inanmayan kişilerin de söz konusu madde ile koruma altına alındığı, bu maddenin sadece din ve inançların özgürce ifade edilmesi ve bunlara dair ibadetlerin rahatça gerçekleştirilmesi gibi dar bir kapsamda ele alınmaması gerektiği anlaşılmaktadır.

**24.** Ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinin kanıtlanması; ayrımcılık, kendini açık ve kolayca tespit edilebilen bir şekilde göstermediğinden oldukça güçtür. AİHM bu açıdan “makul şüphe bırakmayacak” bir kanıt standardı kabul etmiştir. Mahkemeye göre kanıtlanma yeterince güçlü, açık ve birbiriyle uyumlu çıkarsamalardan ya da yeterince çürütülememiş maddi olgulardan oluşabilecektir (AİHM, Nachova ve Diğerleri/Bulgaristan, B. No: 43577/98 - 43579/98, 6/7/2005, para. 147). AYM'ye göre ayrımcılık iddiasının ciddiye alınabilmesi için başvuranın, kendisiyle benzer durumdaki başka kişilere yapılan muamele ile kendisine yapılan muamele arasında bir farklılığın bulunduğunu ve bu farklılığın meşru bir amaç olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koyması gerekmektedir (AYM, Devrim Evin, B. No: 2013/2069, 20/2/2014, para. 34). Başvuranın farklı muameleyi ortaya koyması halinde bu muamelenin nesnel ve makul bir gerekçeye sahip olduğunu kanıtlanma yükü muhataba düşecektir.

**25.** Başvuran, kendisine yönelik farklı muamelenin varlığını ortaya koyabilmek için Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde yapılan dini ve dini olmayan nitelikte etkinliklere katılımın ve bu etkinlikler sonucunda verilen ödüllendirme kararlarının incelenmesini talep etmiştir. Ödül Yönetmeliği kapsamında mahpuslara ödül verilmesine ilişkin işlemler Ceza İnfaz Kurumunun tek taraflı işlemleri ile uygulanmakta olup bahsi geçen işlemlere ilişkin her türlü bilgi ve belge Ceza İnfaz Kurumu uhdesinde bulunmakta ve Ceza İnfaz Kurumu bu açıdan başvurana kıyasla daha avantajlı bir konumda yer almaktadır. Bu kapsamda başvuranın iddialarına ilişkin her türlü bilgi ve belge Ceza İnfaz Kurumundan ve CTE'den talep edilmiştir.

**26.** Başvuranın iddialarına karşılık Ceza İnfaz Kurumu, mahpuslara Ödül Yönetmeliği kapsamında ödül verilmesi için gerekli şartların Ödül Yönetmeliği'nin 8'inci maddesinde belirtildiğini, bu kapsamda verilecek ödüllerin bir hak değil teşvik esaslı bir ayrıcalık olduğunu, ödül verilmesine dair kararın resen veya kurumda hizmet veren ilgili servislerin önerisi üzerine idare ve gözlem kurulu tarafından verildiğini ve mahpusların bu konuda bir talepte bulunamayacağını belirterek farklı muamelenin varlığını reddetmiştir. Ceza İnfaz Kurumu; başvurana ilişkin belgeleri, başvuranın konuya ilişkin verdiği dilekçeleri, Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde düzenlenen kurs ve etkinliklerin listesini, bunlara katılan mahpusların listesini ve idare ve gözlem kurulu tarafından alınan ödüllendirme kararlarını dosyaya sunmuştur. CTE ise Ödül Yönetmeliği'nden faydalanacak kişilerin seçiminin güvenlik bakımından tehlike yaratmayacak şekilde, kurumun fiziki yapısı, kapasitesi, ziyaretçi sayısı gibi hususlar dikkate alınarak kurum idare ve gözlem kurullarınca alınan kararlar doğrultusunda yapıldığını, ayrıca hükümlü ve

tutuklulara ödül verilmesinin bir hak olmayıp resen veya kurumda görev yapan servislerin teklifi üzerine kurum idare ve gözlem kurulu tarafından uygun görülen hükümlü ve tutuklulara verildiğini belirtmiştir.

**27.** Başvuru konusu Ödül Yönetmeliği'nin dayanak kanunu olan 5275 sayılı Kanun'un 51'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

*“(1) Hükümlüler, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilirler.*

(...)”

**28.** Ödül Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

“( ...)

*b) Hükümlü ve tutuklulara; ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî görüşleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve sırf bu nedenlerle ayrıcalık tanınamaz. c) Hükümlü ve tutuklulara ödül verilirken bunların bir hak değil, teşvik esaslı ayrıcalık olarak verilebileceği göz ardı edilemez.*

(...)”

**29.** Mezkûr Yönetmelik'in “Ödüllendirilebilecek Tutum ve Davranışlar” başlıklı 8'inci maddesi ise şöyledir:

*“(1) Disiplin cezası almamış veya kaldırılmış hükümlü ve tutuklulardan aşağıda sayılan tutum ve davranışların bir veya birkaçını sergileyenler, diğer davranış türlerine de açıkça aykırı davranmamaları hâlinde ödüllendirilebilir:*

*a) Tutum ve davranışları ile diğer hükümlü ve tutuklulara iyi örnek olmak.*

*b) İyileştirme faaliyetlerine geçerli mazeret dışında sürekli ve etkin bir şekilde katılarak kişisel gelişim göstermek.*

*c) İş, eğitim ve öğretim faaliyetlerine geçerli mazeret dışında sürekli katılarak üstün başarı göstermek.*

*ç) Kurumdaki kişisel ve ortak kullanım alanları ile bu yerlerde bulunan eşyaların temizlik, düzen ve korunmasına azami özen göstermek.*

*d) Kurum içi ya da dışındaki sosyal, kültürel veya sportif faaliyetlere sürekli ve etkin bir şekilde katılarak kişisel gelişim göstermek.*

*e) Kurum işleyişini sürdürmek için gerekli olan kurum iç hizmetlerinin yerine getirilmesinde istekli olmak ve üstün gayret göstermek.*

*f) Uyuşturucu, alkol veya sigara bağımlısı olup da bu bağımlılıktan kurtulmak için kurumca yürütülen eğitim veya tedavi programlarına katılarak bu konuda gelişim göstermek.*

g) Kurum asayiş ve düzenini tehlikeye düşürebilecek hukuka aykırı bir eylemin ortaya çıkarılmasını sağlamak

ğ) Düzenli olarak kütüphaneden yararlanmak suretiyle kendi kişisel gelişimi için çaba göstermek.”

**30.** Ödül Yönetmeliği'nin 9'uncu maddesinde ise hükümlü ve tutukluların ödüllendirilmesine ve verilecek ödülün türüne, sayısına, süresine veya geri alınmasına kurul tarafından karar verileceği düzenlenmiştir. Mezkûr Yönetmelik'in 10'uncu maddesinin birinci fıkrası; “Kurul, resen veya kurumda görev yapan servislerin teklifi üzerine ilgililerin ödüllendirilmesine karar verebilir.” hükmünü amirdir.

**31.** Ödül Yönetmeliği'nin yukarıda yer verilen 8'inci maddesi kapsamında ödüllendirilecek davranışlar temelde; kişinin kurum işleyişine ve düzenine uyması, belli tavır ve davranışları ile diğer mahpuslara da örnek olması gibi kişinin kendinden kaynaklı davranışlar ya da (c) ve (d) bentlerinde yer alan iş, eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılmak veya kurum içi ya da dışındaki sosyal, kültürel veya sportif faaliyetlere katılmak gibi Kurum tarafından düzenlenen etkinliklere katılım şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda, ilk kategori davranışlar Kurumun herhangi bir olanak sağlamasına gerek olmadan kişinin ceza infaz kurumu hayatına uyumu ve disiplini gibi hususlar ile şekillenmekteyken ikinci kategori davranışlar ceza infaz kurumunun çeşitli etkinlikler düzenleyerek mahpuslara bu etkinliklere katılım olanağı sağlaması ile şekillenmektedir. Bu çerçevede, farklı muamelenin varlığına ilişkin incelemenin mahpuslara sağlanan etkinliklerin çeşitliliği ve bu etkinlikler sonucunda yapılan ödüllendirmeler olmak üzere iki ana başlık altında incelenmesi gerekmektedir.

**32.** Bu kapsamda ilk olarak mahpuslara sağlanan etkinliklerin çeşitliliği din ve inanç temelinde incelenecektir. Ceza İnfaz Kurumu tarafından dosyaya sunulan bilgi ve belgeler incelendiğinde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı gibi özel günlerde konferanslar düzenlendiği, şiir yarışmaları ve bilgi yarışmaları organize edildiği, tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği, mantar yetiştiriciliği, berberlik gibi kurslar düzenlendiği ve bu suretle manevi rehberlik birimi tarafından düzenlenen kurslar, hafızlık kursları, hatim ve mukabele programları gibi dini etkinliklerin yanı sıra dini olmayan çeşitli etkinlik, konferans ve kursların da düzenlendiği görülmektedir. Bu çerçevede Ceza İnfaz Kurumu tarafından kurumda bulunanlara dini etkinlikler dışında da etkinliklere katılım imkânı sağlandığı, Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde düzenlenen etkinliklerin çeşitlilik arz ettiği ve belli şartlar dâhilinde bu etkinliklere katılım açısından herhangi bir farklı muamelenin bulunmadığı görülmüştür.

**33.** Başvuranın saça geçici ve kalıcı şekil verme kursuna, mantar yetiştiriciliği kursuna ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Konferansı'na katılım için dilekçeler verdiği görülmüştür. Her ne kadar Ceza İnfaz Kurumu tarafından bu taleplerin tamamının karşılandığı belirtilmişse de dosyaya sunulan bilgi ve belgelerden başvuranın sadece 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı için düzenlenen etkinliğe katılma talebinin karşılandığı görülmüştür. Ancak başvuranın bu taleplerinin dışında tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği kursu, İstanbul'un Fethi Etkinliği, merkezi yayın sinema gösterimi etkinliği gibi çeşitli etkinlik ve kurslara katılımının sağlandığı tespit edilmiş, 31/3/2023 tarihli 2023/... sayılı ve 23/6/2023 tarihli 2023/... sayılı Kararlar kapsamında kurumdaki kişisel ve ortak kullanım alanları ile bu yerlerde bulunan eşyaların temizlik, düzen ve korunmasına azami özen göstermesi sonucunda ise haftalık açık veya kapalı ziyaret süresinin uzatılması ile ödüllendirildiği anlaşılmıştır.

**34.** Dini ve dini olmayan nitelikte etkinliklerin düzenlendiğine dair tespitin ardından bu etkinliklere katılım sonucunda yapılan ödüllendirmeler ayrımcılık yasağı bağlamında ele alınacaktır. Dosyadaki bilgi



ve belgeler incelendiğinde, İdare ve Gözlem Kurulu tarafından verilen ödüllendirme kararlarından yetmiş sekizinin Kurumumuza gönderildiği, bunlardan on dördünün eğitim ve etkinliklere katılım sonucu verilen ödüllendirme kararları, dokuzunun ise dini nitelikteki etkinlikler sonucu verilen ödüllendirme kararları olduğu görülmüştür. Bahsi geçen ödüllendirme kararlarının genel itibarıyla bir etkinliğe ya da belli bir birim tarafından düzenlenen etkinliğe katılım sonucunda verilmediği, mahpusların genel tutum ve davranışları, etkinliklere katılımları gibi hususların bir bütün halinde değerlendirilerek verildiği görülmüştür. Ödüllendirme kararları, kurumdaki kişisel ve ortak kullanım alanları ile bu yerlerde bulunan eşyaların temizlik, düzen ve korunmasına azami özen göstermek; kurum işleyişini sürdürmek için gerekli olan kurum iç hizmetlerinin yerine getirilmesinde istekli olmak ve üstün gayret göstermek gibi genel nedenler ile iş, eğitim, öğretim faaliyetlerine geçerli mazeret dışında sürekli katılarak üstün başarı göstermek; kurum içi ya da dışındaki sosyal, kültürel veya sportif faaliyetlere sürekli ve etkin bir şekilde katılarak kişisel gelişim göstermek gibi etkinlik ve eğitimlere katılım esaslı dayanaklar gösterilerek alınmıştır.

**35.** Kurumumuza gönderilen ödüllendirme kararlarının bir kısmının salt manevi rehberlik birimi tarafından düzenlenen dinî etkinliklere katılım sonucunda verilen ödüllendirme kararları olduğu görülmüştür. Mezkûr ödüllendirme kararlarına dayanak olarak ise manevi rehberlik birimi tarafından düzenlenen etkinliklere katılımın ödüllendirmesine ilişkin CTE yazıları gösterilmiştir. İdare ve Gözlem Kurulu tarafından alınan 2022/..., 2022/..., 2022/..., 2022/..., 2022/..., 2022/..., 2023/... ve 2023/... sayılı Kararların bu nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Bu kararlarda, CTE tarafından farklı tarihlerde Ceza İnfaz Kurumuna gönderilen yazılarla manevi rehberlik birimince düzenlenen etkinliklere katılan kişilere ödül verilmesi talep edildiği belirtilmiştir. CTE tarafından gönderilen yazılar incelendiğinde söz konusu yazıların; kandiller, dini bayramlar ve ramazan ayı gibi dini özel günlerde gönderildiği ve Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı İş Birliği Protokolü (Protokol) kapsamında bu özel günlerde düzenlenen etkinliklere katılımın ödüllendirilmesinin talep edildiği görülmüştür.

**36.** Mezkûr Protokol'ün "*Amaç*" başlıklı 1'inci maddesi şu şekildedir:

*"Bu protokolün amacı;*

*a. Ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde hükümlü ve tutuklulara,*

*(...)*

*Din hizmetleri, din eğitimi, manevi danışmanlık ve rehberlik faaliyetleri sunulması, toplumda suç işleme oranının azaltılması ve yeniden suç işlenmesinin önlenmesi ile tutuklu ve hükümlülerin, dini ve ahlaki duygularını geliştirerek yeniden topluma kazandırılması amacıyla yapılacak işlere ilişkin usul, esas ve yükümlülükleri belirlemektir."*

**37.** Protokol'ün "*Ceza İnfaz Kurumlarının Görev ve Yükümlülükleri*" başlıklı 7'nci maddesinin (d) bendi şöyledir:

*"Manevi rehberlik birimince yapılacak yarışma ve benzeri faaliyetlerin Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik kapsamında değerlendirilmesini sağlamak,*

*(...)"*

**38.** Ödüllendirme kararları, Ödül Yönetmeliği'nin 8'inci maddesinde belirtilen birçok kıstasa dayalı olarak ve ceza infaz kurumları bünyesinde bulunan idare ve gözlem kurullarının kişi bazlı

değerlendirmesi sonucunda verilmektedir. Yine aynı Yönetmelik'in 5'inci maddesinde ödüllerin bir hak değil teşvik esaslı bir ayrıcalık olarak verileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda, Ödül Yönetmeliği'nde ödüllendirilebilecek tutum ve davranışlar olarak sayılan tutum ve davranışlardan bir veya birkaçının kişilerce gerçekleştirilmiş olması onlara ödül kazanma konusunda kati bir hak sağlamamaktadır. Bu tutum ve davranışları gerçekleştiren mahpuslara ödül verilmesine ilişkin değerlendirme idare ve gözlem kurulu tarafından yapılmakta ve bu değerlendirme sonrası her bir kişi özelinde ödül kararları verilmektedir.

**39.** Bu bağlamda bahsi geçen dini etkinliklere katılımın doğrudan ödüllendirilmesine ilişkin idari işlemler Ödül Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri kapsamında yapılmış olsa da kişisel ve bütüncül bir değerlendirme içermemekte ve bu yönüyle farklı bir muamele teşkil etmektedir. Ne var ki bu işlemlerin Protokol kapsamında amaçlanan, toplumda suç işleme oranının azaltılması ve yeniden suç işlenmesinin önlenmesi ile tutuklu ve hükümlülerin, dini ve ahlaki duygularını geliştirerek yeniden topluma kazandırılması gibi objektif ve makul bir hedefe hizmet ettiği görülmüştür. İşlemlerin süreklilik arz etmeyip sadece dini özel günler vesilesiyle tesis edildiği görüldüğünden söz konusu uygulamanın manevi rehberlik birimi tarafından gerçekleştirilen etkinliklere mahpusların katılımının teşvik edilmesi için istisnai olarak uygulandığı, bu kapsamda uygulama ile ulaşılmak istenen sonuç ve kullanılan araç arasında da makul bir orantılılık olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca Ödül Yönetmeliği kapsamında verilecek ödüller belli bir kota ile sınırlı olmadığından teşvik niteliğindeki bu uygulama sonucunda bu etkinliklere katılım sağlamayan mahpusların ödül almasını zorlaştıran veya engelleyen bir durumun oluşmadığı görülmektedir.

**40.** Yukarıda yer alan tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde, Ceza İnfaz Kurumu uhdesinde dini ve dini olmayan nitelikte etkinlikler düzenlendiği ve bu yolla herkese etkinliklere katılım imkânı sağlandığı, ayrımcılık yasağının ihlali niteliğinde olduğu iddia edilen uygulamanın ise dini ve özel günlerde istisnai olarak haklı ve meşru gerekçeler ile tesis edilen bir uygulama olduğu ve diğer mahpuslar açısından hak kaybına yol açmadığı değerlendirilmiş olup ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

## V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILMADIĞINA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 14/3/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI  
II. Başkan

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ  
Başkan  
(Görevli)

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ  
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK  
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ  
Kurul Üyesi





**e-imzalıdır**

Mehmet Emin GENÇ  
Kurul Üyesi

**e-imzalıdır**

Ünal SADE  
Kurul Üyesi

**e-imzalıdır**

Muhammet Ecevit CARTİ  
Kurul Üyesi

**e-imzalıdır**

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU  
Kurul Üyesi

**e-imzalıdır**

Saffet BALIN  
Kurul Üyesi

**e-imzalıdır**

Av. Zennure BER  
Kurul Üyesi

